

Fullmäktigemotion 4.12.2023 SFP; Motion om samarbete gällande långtidsarbetslösa

Mellersta Österbottens välfärdsområdesstyrelse 04.03.2024 § 77

Beredningen

serviceområdeschef Marja Paananen, verksamhetsområdeschef Minna Lönnbäck, socialdirektör Tarja Oikarinen-Nybacka

Enligt 140 § i förvaltningsstadgan har en ledamot rätt att väcka motioner i välfärdsområdesfullmäktige:

Efter behandlingen av de ärenden som anges i kallelsen till sammanträde har fullmäktigegrupperna och fullmäktigeledamöterna rätt att väcka skriftliga motioner i frågor som gäller välfärdsområdets verksamhet och förvaltning. Motionen lämnas in till ordföranden skriftligt eller elektroniskt. Vid ett elektroniskt sammanträde ska motioner lämnas in elektroniskt på det sätt som sammanträdet ordförande meddelar.

Motionen ska utan vidare behandling remitteras till välfärdsområdesstyrelsen för beredning. Välfärdsområdesfullmäktige kan besluta att en remissdebatt ska föras om beredningen av det ärende som avses i motionen.

SFP:s grupp i välfärdsområdesfullmäktige har 4.12.2023 väckt en fullmäktigemotion om samarbete gällande långtidsarbetslösa. I motionen konstateras det att inga andra åtgärder än sysselsättning inverkar från och med 1.1.2025 på kommunens andel av arbetsmarknadsstödet. I motionen lyfts också fram att kommunerna i Mellersta Österbotten betalade före 31.10.2023 3,4 miljoner euro så kallade böter för att sysselsättning inte har ordnats för långtidsarbetslösa. SFP efterlyser en helhetsbetonad strategi samt närmare och mer strukturerat samarbete mellan kommunerna och välfärdsområdet. I motionen ställs det frågor och ges förslag på åtgärder som enligt motionen borde vidtas snabbt.

Svar på fullmäktigemotionen:

Svaret har utarbetats för att svara på de frågor som ställts och de förslag som getts i motionen.

Bakgrund för samarbete

Socialväsendet har samarbetat och byggt upp samarbete med arbetskraftsförvaltningen, FPA, kommunerna och föreningar från och med år 2001 då lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) trädde i kraft. Samarbetet i fråga om hantering av långtidsarbetslöshet styrs och regleras också av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (TYP) 2015.

En bedömning av välfärdsområdets nuvarande tjänster som främjar sysselsättning. Finns det tillräckligt med tjänster, är de inriktade på korrekt sätt och svarar de mot de behov som finns?

På Mellersta Österbottens välfärdsområde görs lagstadgat samarbete med Arbetskraftförvaltningen, kommunförsöket med sysselsättning och FPA för att främja sysselsättningen hos personer som varit arbetslösa en längre tid. Med hjälp av välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster försöker man rehabilitera klienter så att de kan ta emot Arbetskraftsservicens tjänster som främjar sysselsättningen och övergå till arbete eller skolning.

Sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (TYP) som genomförs i samarbete är ett exempel på konkret socialservice. Samservicen genomförs utifrån ett samarbetsavtal. Avtalsparterna har i samarbetsavtalet förbundit sig till att placera personal i sektorsövergripande samservicen enligt det följande: Kommuner/kommunförsöket ungefär 3,7 årsverken, arbets- och näringsbyrån ungefär 1,5 årsverken/år, FPA ungefär 0,30 årsverken/år, välfärdsområdet ungefär 7,2 årsverken/år. Välfärdsområdets personalresurs är arbetsinsatsen av socialarbetare, socialhandledare och en hälsovårdare.

Mellersta Österbottens välfärdsområde erbjuder klienter som behöver sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen följande tjänster utifrån en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet:

- socialt arbete, socialhandledning, social rehabilitering
- rehabiliterande arbetsverksamhet som produceras av Mello ry, Ykspihlajan pienkiinteistöyhdistys, Kotipesä ry, Kokkolan Työttömät ry och andra föreningar samt församlingar, Soite och kommuner
- mentalvårdstjänster och service vid missbruk
- hälsoundersökningar för arbetslösa
- utredningar av arbets- och funktionsförmågan i samarbete med social- och hälsovården, arbets- och näringsförvaltningen och FPA
- läkartjänster inom mottagningstjänster

Utöver TYP-tjänsten samarbetar vuxensocialarbetet med arbets- och näringsbyrån och kommunförsöket med sysselsättning i fråga om att göra upp aktiveringsplaner för arbetslösa i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Samarbetet i fråga om att göra upp aktiveringsplaner sköts i vuxensocialarbetet av socialarbetare (4) och socialhandledare (4). I samband med aktiveringsplaner kan man utöver rehabiliterande arbetsverksamhet, och på samma sätt som i TYP-tjänstens sektorsövergripande sysselsättningsplan, komma överens om att i samarbete erbjuda socialt arbete, socialhandledning och social rehabilitering och om hänvisning till och stöd i fråga om mentalvårdstjänster och service vid missbruk, hänvisning till hälsoundersökning för arbetslösa och utredningar av arbets- och funktionsförmågan. Aktiveringsarbete har under det gångna året

gjorts med 519 klienter, och inom sektorsövergripande samservicen som främjar sysselsättningen har man haft 448 klienter.

Rehabiliterande arbetsverksamhet har länge varit den huvudsakliga tjänsten som främjar sysselsättningen och socialservicen för långtidsarbetslösa. I rehabiliterande arbetsverksamhet deltog under år 2023 sammanlagt 345 klienter, vilket är nästan lika mycket som år 2022 (339). Under de senaste åren har man i och med sysselsättningsökningen märkt att de som varit arbetslösa allra längst inte nödvändigtvis klarar av att delta i rehabiliterande arbetsverksamhet på grund av sina utmaningar med arbets- och funktionsförmågan. Därför började man i vuxensocialarbetet utveckla och utvidga sociala rehabiliteringens och socialhandledningens tjänster. År 2023 hade socialhandledningen 81 klienter och sociala rehabiliteringen 90. Sociala rehabiliteringen har innefattat gruppverksamhet en gång per vecka. Klienters utmaningar i fråga om arbets- och funktionsförmågan har framhävts, och man har samarbetat i enlighet med klientens individuella behov med servicen vid missbruk, mentalvårdstjänster och mottagningstjänster.

Det gjordes år 2023 sammanlagt 250 hälsoundersökningar för arbetslösa i Mellersta Österbotten. Det gjordes i föl utredningar av arbets- och funktionsförmågan med 120 klienter i vuxensocialarbetet i samarbete med hälso- och sjukvårdstjänsterna.

Personer som varit arbetslösa länge har som sin huvudsakliga inkomst oftast arbetsmarknadsstöd eller utkomststöd. De omfattas av FPA:s förmånssystem och ofta också av det ekonomiska stödets tjänster inom vuxensocialarbetet i välfärdsområdet. Till det ekonomiska stödets tjänster hör behovsprövat utkomststöd, skötsel av klientens ekonomiska ärenden (förmedlingskonto) och ekonomisk handledning och rådgivning. Till det ekonomiska stödets tjänster hör dessutom ekonomirådgivningen vars verksamhet koordineras av välfärdsområdets vuxensocialarbete. Ekonomirådgivningen erbjuder yrkesövergripande stöd vid utmaningar med ekonomin i samarbete med vuxensocialarbetet, FPA, utsökningen och ekonomi- och skuldrådgivningen.

Arbetslösa, så som andra kommuninvånare, har också tillgång till en boenderådgivares och boendehandledares tjänster. Situationerna kan till exempel vara relaterade till förebyggande av bostadslöshet, till utmaningar med ekonomiska funktionsförmågan och betalning av hyra samt till att främja boendefärdigheter. Dessutom erbjuds olika typer av gruppverksamhet med låg tröskel för att främja delaktighet och funktionsförmågan.

Hälsoundersökningar för arbetslösa

En hälsovårdare som arbetar inom tjänsterna för arbetslösa gör hälsoundersökningarna för arbetslösa i hela Mellersta Österbottens område. År 2023 gjordes det sammanlagt 250 hälsoundersökningar

för arbetslösa. Klienter hänvisas till hälsoundersökning huvudsakligen med remiss från kommunförsöket med sysselsättning, arbets- och näringstjänsterna och vuxensocialarbetet.

En bedömning av hur effektiva tidigare åtgärder varit

Vid konkurrensutsättningen i fråga om rehabiliterande arbetsverksamhet i slutet av år 2020 tog man i bruk en effektivitetsbaserad engångsersättning för serviceproducenter ifall den rehabiliterande arbetsverksamheten ledde till en så kallad positiv övergång till exempel till utbildning som leder till examen, till lönesubventionerat arbete, till arbete på den öppna arbetsmarknaden eller till arbetsprövning. På årsnivå har det skett några positiva övergångar hos serviceproducenterna. Den rehabiliterande arbetsverksamheten har en ringa inverkan på sysselsättning nationellt och också i Mellersta Österbotten. Den har haft en större inverkan i fråga om att öka klienternas delaktighet och bevara deras funktionsförmåga genom meningsfull aktivitet.

Det behövs ännu mer samarbete med kommunerna och sysselsättningstjänsterna för att få partiellt arbetsföra från rehabiliterande arbetsverksamhet ut på arbetsmarknaden och för att det ska hittas mer arbetsmöjligheter också för partiellt arbetsföra personer i kommuner och företag.

Työkykyverkosto

Työkykyverkosto (Nätverket för arbetsförmågan) är en yrkesövergripande konsultationsgrupp som inledde sin verksamhet i augusti 2022 och fungerar i hela välfärdsområdet. I Työkykyverkosto deltar läkare från hälsocentralen och specialistsjukvården, en psykolog, sakkunniga från arbets- och näringstjänster, sakkunniga från social- och hälsovården, sakkunniga inom rehabilitering från Soite och FPA samt en sakkunnig inom service vid missbruk och beroenden. Till Työkykyverkosto kallas enligt klientens önskemål även andra egna kontaktpersoner eller andra aktörer.

Työkykyverkostos primära klientgrupp är invånare i välfärdsområdet som behöver sektorsövergripande konsultation som stöd för arbets- och funktionsförmågan och för att utreda rehabiliteringsbehovet. Työkykyverkosto har haft 32 möten under åren 2022 och 2023. En del av mötena har varit relaterade till utvecklingsarbete. I nätverket behandlades år 2023 sammanlagt 46 klienters ärenden och det kom 34 nya hänvisningar. Största delen av remisserna till Työkykyverkosto kom från arbetskraftsförvaltningen och kommunförsöket med sysselsättning.

I en utredning av Statens revisionsverk om arbetskraftsservice för svårssysselsatta personer (11/2023, 30-31), konstateras det att TYP-klientskap är långa, och klienter har ett stort behov av hälso- och sjukvårdstjänster. Hos TYP-klienter framhävs att de behöver många typer av stöd. Det tar länge att komma till hälso- och

sjukvårdstjänster, och TYP-klienter är ofta arbetsförmögna. De omfattas av arbetskraftsservicen på grund av villkoren för att få arbetslöshetsförmåner, eftersom de inte har rätt till invalidpension. Klienternas situationer är mycket invecklade, och de behöver många olika tjänster. För många är sysselsättning ett avlagt mål, och i klientskapet koncentrerar man sig på att främja funktionsförmågan och behandla hälsoproblem. Utöver hälso- och sjukvårdstjänster är det typiskt att finns det behov av rehabiliterande arbetsverksamhet, social rehabilitering och service vid missbruk. Förutsättningarna för att bli sysselsatt är ringa. Utredningens observationer syns tydligt också i Mellersta Österbottens TYP-tjänster och i klienternas situationer. I Mellersta Österbotten kommer TYP-klienter i huvudsakligen smidigt till exempel till läkarmottagning inom mottagningstjänster, men de behöver ofta starkt stöd för att söka sig till tjänster. Gemensamma utvecklingsprojekt har förbättrat situationen mycket, och användningen av Työkykyverkosto och hänvisning till det har förbättrat utredningen av situationen hos mycket svårt sysselsatta personer.

Den sektorsövergripande samservicens rapportering om ordnande av samarbete med kommuner och FPA och om hur bra den fungerar, och en struktur för samarbete mellan aktörer

Välfärdsområdet rapporterar om TYP-tjänsten och aktiveringsarbetet till Karleby stad i samband med stadens sysselsättningsöversikter och delårsrapporter. I oktober i fjol ordnades det en gemensam utvecklingseftermiddag för aktörerna. Det sektorsövergripande samarbetet följs upp på många forum. TYP-ledningsgruppen kallas av Soite till möte 2-3 gånger per år. Det gemensamma TYP-teamet samlas en gång per månad. Medlemmarna i teamet är anställda som gör klientarbete i Soites vuxensocialarbete, inom kommunförsöket med sysselsättning, på arbets- och näringsbyrån och på FPA. Ledningen för Soites sociala arbete och chefen för kommunförsöket med sysselsättning har möte alltid vid behov, i praktiken flera gånger per år för att diskutera om samarbete och utveckling av det. Gemensamma ärenden behandlas också i samarbetsorganet för skötseln av sysselsättningen. Det diskuterades om utvecklingen av den rehabiliterande arbetsverksamheten senast i samarbetsorganet för skötseln av sysselsättningen i vilket ingår representanter från alla kommuner i Mellersta Österbotten och från välfärdsområdet.

Chefen för socialservice för vuxna är dessutom representant för välfärdsområdet i TE24-koordinationsgruppen, där man bereder överföring av sysselsättningstjänsterna till kommunerna.

Navigatorn

1.1.2025 träder det i kraft en lag om sektorsövergripande främjande av sysselsättningen. Lagen innehåller en samarbetsmodell för sektorsövergripande stöd som främjar sysselsättningen och om sysselsättningsfrämjande samservice för unga inom det sektorsövergripande stödet. Samservicen för unga fortsätter med

verksamhet i stil med Navigatorn. Mellersta Österbottens välfärdsområde har ansökt om och fått ett jakande beslut från Arbets- och näringsministeriet om utveckling av Navigatorn-verksamheten åren 2024-2025. Med projektfinansieringen anställs det en person till vuxensocialarbetet för att arbeta med Navigatorn.

IPS-arbetsträning

I Soite inleddes det i mars 2023 ett regionalt IPS - Sijoita ja valmenna (placera och träna) -projekt med målet att göra det lättare för personer som insjuknat i psykiska störningar att komma med på arbetsmarknaden, att återvända till den och att stanna på den. Utgångspunkten är klientens eget intresse och motivation för arbete. Arbete söks i första hand på den öppna arbetsmarknaden. Med hjälp av IPS-träning får också personer som insjuknat i allvarliga psykiska störningar sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden. Enligt statistik från Institutet för hälsa och välfärd THL har 40 % av dem som deltagit i träningen hittat en arbetsplats. Psykiska störningar har redan gått förbi sjukdomar i stöd- och rörelseorganen som den vanligaste orsaken till invalidpension.

I centrum för modellen ligger två klientgrupper: arbetstagare och arbetsgivare. Den som förenar dessa kedjor är en arbetstränare som stöder båda klientgrupperna. Arbetsträningen fortsätter under anställningsförhållandet. Arbetstränarna ger företagen stöd till exempel i frågor kring skraddarsytt arbete eller anpassning av arbete. Klienter kommer via hela psykiatriska öppenvården. THL ansvarar för stödet för verksamheten under försöken och för utvärderingsforskning. Mellersta Österbottens IPS-projekt är en del av RRF-projekthelheten som finansieras av Europeiska unionen.

Sammanfattning

Som sammanfattning konstaterar vi att samarbete i fråga om långtidsarbetslösa är av yttersta vikt, och att det görs mycket samarbete i Mellersta Österbotten. När utmaningarna ökar bör man fortsätta utveckla och utvidga samarbetet. I området har man försökt utnyttja alla möjliga finansieringsmöjligheter för att främja frågan. Med hjälp av projekt har man utvecklat verksamhetsmodeller som nu utnyttjas i så kallat vardagsarbete.

Målet är att använda välfärdsområdets tillgängliga resurser så effektivt, flexibelt och klientorienterat som möjligt. De existerande resurserna är i effektivt bruk. Samanvändningen av resurser som aktörer har i bruk och kontinuerlig förbättring av koordinationen är metoder med vilka man ännu kan förbättra samarbetet, men situationen kan bli sådan att också välfärdsområdet måste sätta in mera resurser på arbete inom tjänster som är riktade till långtidsarbetslösa. För närvarande finns det inte verksamhetsmässiga eller ekonomiska förutsättningar för det.

Fullmäktigemotionen finns som kompletterande material.

Förslag till beslut Välfärdsområdesstyrelsen beslutar

1. anteckna fullmäktigemotionen som SFP:s fullmäktigegrupp har väckt för kännedom,
2. anteckna svaret som ges på fullmäktigemotionen för kännedom,
3. delge välfärdsområdesfullmäktige svaret för kännedom,
4. att motionen anses vara slutbehandlad i och med detta beslut.

Beslut Förslaget godkändes.

Mellersta Österbottens välfärdsområdesfullmäktige 18.03.2024 § 13
791/00.03.01/2023

Beredningen serviceområdeschef Marja Paananen, verksamhetsområdeschef
Minna Lönnbäck, socialdirektör Tarja Oikarinen-Nybacka

Bilaga A § 13 Fullmäktigemotion om samarbete gällande
långtidsarbetslösa

Förslag till beslut Välfärdsområdesfullmäktige beslutar i enlighet med
välfärdsområdesstyrelsens förslag

1. anteckna svaret som ges på fullmäktigemotionen för kännedom,
2. konstatera att motionen anses vara slutbehandlad.

Beslut Välfärdsområdesfullmäktige beslutade om punkterna 1-2 i enlighet
med förslaget till beslut.